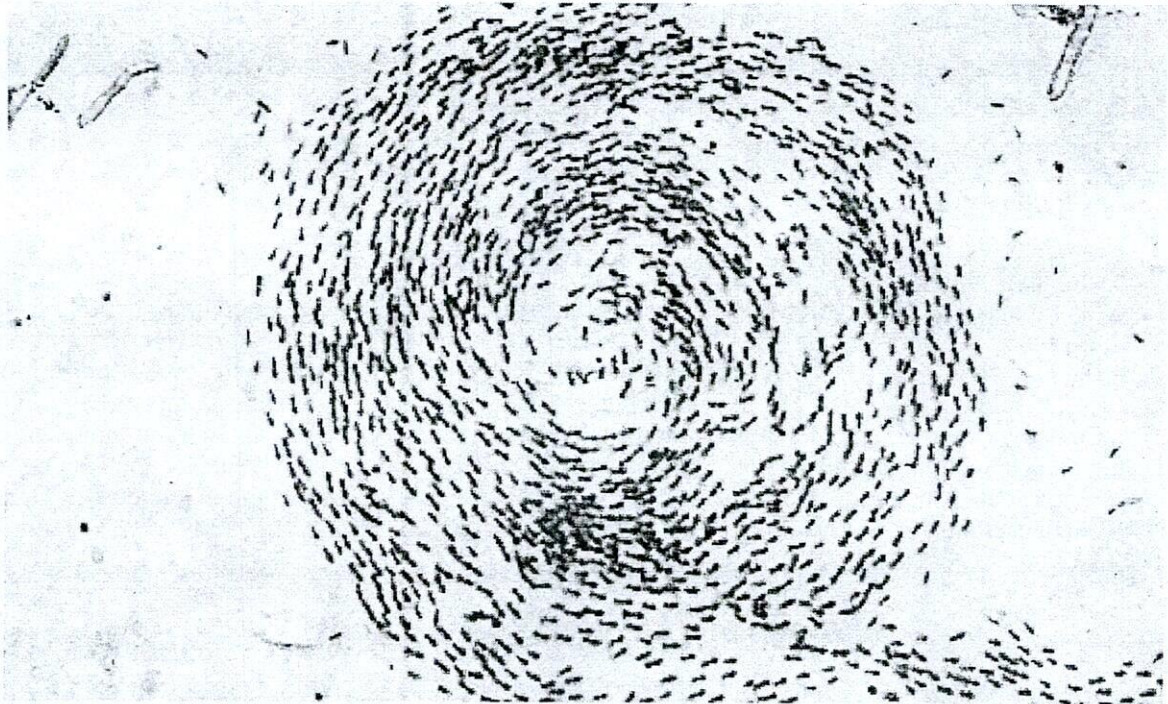

ĐỀ BÀI

Câu 1 (8,0 điểm)

Hiện tượng *vòng tròn chết chóc* hay *vòng xoáy tử thần* là một trong những hiện tượng khiến những con kiến thợ phải bỏ mạng vô nghĩa. Chúng bị mù bẩm sinh nên khi di chuyển, những con kiến đi đầu sẽ tiết ra kích thích tố, giúp đồng loại của mình cảm giác được mùi để đi theo. Thế nhưng nếu chẳng may, con kiến đi đầu bị mất đi phương hướng, đi vòng quanh thành một vòng xoáy không lối thoát, điều đó sẽ khiến những con kiến đi sau lạc theo, liên tục di chuyển theo hình xoắn ốc cho đến khi sức lực tiêu hao sạch sẽ, kiệt sức mà chết ở trung tâm vòng xoáy. Nếu không có ngoại lực tác động, những con kiến đi phía sau sẽ thực sự tuân thủ nghiêm ngặt theo phương hướng của con kiến đi trước, đi thành từng vòng đến khi mệt chết. Ngay cả khi tại trung tâm vòng xoáy, xác chết của những con kiến đi trước chất thành từng đống, những con kiến đi phía sau cũng sẽ không dừng lại, để rồi cùng có chung số phận bi thảm như đồng loại của mình.

(Nguồn: Vnexpress, Thứ sáu, 11/10/2019)

Hãy viết về một bài văn về vấn đề mà anh/ chị tâm đắc nhất được rút ra từ hiện tượng trên

Câu 2 (12,0 điểm).

Nói về thơ, Chế Lan Viên đã từng cho rằng: “*Thơ cần có hình cho người ta thấy, có ý cho người ta nghĩ và cần có tình để rung động trái tim*”

Anh/chị hiểu ý kiến trên như thế nào? Hãy làm sáng tỏ ý kiến qua bài thơ sau:

TRỞ LẠI A LƯỚI

Nguyễn Khoa Điềm

<p><i>Những bước trùng điệp</i> <i>Những bước núi rừng</i> <i>A Co giữa mặt mờ mây gió</i> <i>Cô Ca Va lưng lũng lưng voi</i> <i>Dốc Mèo gân guốc bàn tay nắm</i> <i>An Hồ nghìn năm dầm mưa bay</i> <i>A Lưới trập trùng chiều trở lại</i> <i>Mưa nói mưa, nắng thay nắng từng giờ</i> <i>Vẫy tay lau trắng lên sườn dốc</i> <i>A Ling, A Sáp xuôi đất khách</i> <i>Năm tháng trôi đi, năm tháng về</i></p>	<p><i>Em hát cái ngày đau xót đó</i> <i>Bây giờ dịu ngọt cứ như không</i> <i>Tóc không xanh tóc ngày xưa nữa</i> <i>Máu nóng trong tim máu vẫn hồng</i></p> <p><i>Em dẫn ta lên ngàn thước núi</i> <i>Ngó về chát ngắt bóng Ka Lui</i> <i>Nhớ Em lật lẻo trên vai mẹ</i> <i>Em có còn không, em Cu Tai?</i></p> <p><i>Ta công em đi trọn một đời</i> <i>Thơ ta, ta gửi đến bao người</i> <i>Những lời ru ấy rơi trong núi</i> <i>Biết có khi nào em đã nghe?</i></p>
--	---

19-12-2006

Nguồn: Tập thơ "*Cõi lặng*", NXB Văn học, 2007.

Chú thích:

1. Hệ thống địa danh trong bài thơ: A Co là tên con đèo huyền thoại - một bên là vách núi dựng đứng, một bên là vực sâu thăm thẳm. Cô Ca Va là tên một ngọn núi cao, nơi đây từng xảy ra nhiều trận đánh ác liệt của quân ta và lính "kị binh bay" Mỹ. Dốc Mèo (Dốc Con Mèo) là con dốc thuộc hệ thống di tích lịch sử đường Trường Sơn - Hồ Chí Minh thuộc địa phận xã Hồng Vân. An Hồ (An Hô) là tên dãy núi thuộc xã Hương Nguyên, nơi có một hệ thống giao thông hào, địa đạo, nơi đã diễn ra những trận đánh ác liệt của quân ta thời chống Mỹ. A Lưới là một huyện vùng cao thuộc Thừa Thiên - Huế, nơi có thiên nhiên hùng vĩ, hiểm trở, nơi sinh sống của đồng bào các dân tộc Tà Ôi, Kơ Tu, Pa Cô, Pa Hy, Vân Kiều, nơi đã từng chịu đựng sự tàn phá khủng khiếp của chiến tranh (bom đạn, chất độc màu da cam), cũng là một địa danh lịch sử gắn với tên tuổi của nhiều anh hùng thời chống Mỹ như Kan Lịch, Hồ Vai... A Ling, A Sáp là tên hai con sông thuộc địa bàn huyện A Lưới. Ka Lui là tên một ngọn núi thuộc Tây Thừa Thiên - Huế (từng được nhắc tới trong bài thơ "Khúc hát ru những em bé lớn trên lưng mẹ").

Tất cả những địa danh được nhắc đến trong bài thơ đều thuộc huyện A Lưới, nơi nổi tiếng ác liệt ở miền Tây Thừa Thiên, nơi Khu Ủy Trị Thiên đóng trong kháng chiến chống Mỹ.

2. "Cõi lặng" nhìn trên một góc độ nào đó có thể coi như một cuộc trở về của nhà thơ với những cội nguồn sâu kín và thiết thân nhất của lòng mình. Ông lại thêm một lần vin vào những tín hiệu thời trai trẻ để cố gắng nhìn nhận những tín hiệu mới của thế kỷ mới, thời đại mới một cách đúng đắn hơn, điềm đạm hơn, tri thiên mệnh hơn.

Tập thơ được sắp xếp với nhiều ẩn ý, theo mạch ý tưởng và cảm xúc đôi khi mang tính thời sự. Và là chuyện rất không ngẫu nhiên khi Nguyễn Khoa Điềm đã xếp bài thơ mở đầu là bài "Trở lại A Lưới", trở lại với vùng đất chiến trường cũ đã thấp sáng cho ông niềm cảm xúc để viết nên một trong những thiên thi xuất sắc nhất của nền thơ chống Mỹ cứu nước "*Em Cu Tai ngủ trên lưng mẹ ơi, Em ngủ cho ngoan đừng làm mẹ mỏi...*".

(*Cõi lặng nhiều trăm trở*, Chuyên mục *Sổ tay*, Công an Nhân dân Online, Thứ Năm, 10/01/2008)

Họ và tên thí sinh:Số báo danh.....

Chữ ký giám thị 1.....Chữ ký giám thị 2.....

I. Hướng dẫn chung.

- Do đặc trưng của kỳ thi, giám khảo cần nắm vững được nội dung, yêu cầu của đề bài để đánh giá một cách tổng quát năng lực của thí sinh: năng lực hiểu biết, vận dụng, sáng tạo và khả năng tạo lập văn bản.
- Chủ động, vận dụng linh hoạt **Hướng dẫn chấm**, cân nhắc từng trường hợp cụ thể để cho điểm: nếu thí sinh làm bài theo cách riêng nhưng đáp ứng được yêu cầu cơ bản hoặc có những kiến giải một cách sáng tạo, thuyết phục thì Giám khảo vẫn có thể cho điểm tối đa; tránh việc đếm ý cho điểm.
- Khuyến khích những bài viết có cảm xúc và sáng tạo, giàu chất văn, có lối tư duy phản biện; kết cấu chặt chẽ, mạch lạc.
- Những bài mắc vào lỗi chính tả, dùng từ, ngữ pháp và kiến thức thì tùy vào mức độ để cho điểm.

II. Hướng dẫn cụ thể

Câu	Ý	Nội dung	Điểm
I		Suy nghĩ về hiện tượng vòng xoáy tử thần	8,0
	1.	Về hình thức và kỹ năng Thí sinh được tự do lựa chọn các thao tác tạo lập văn bản, nhưng phải phù hợp và nhuần nhuyễn. Thí sinh được tự do huy động chất liệu thuộc tri thức sách vở, tri thức đời sống và những trải nghiệm của riêng mình... Tuy nhiên vẫn phải xác định rõ vấn đề thuộc phạm vi nghị luận xã hội chứ không phải nghị luận văn học.	
	2.	Về kiến thức: Trên cơ sở hiểu biết về nội dung ý nghĩa của câu chuyện trong văn bản, HS có thể triển khai bài làm theo nhiều cách. Sau đây là một số gợi ý :	
	a.	Xác định vấn đề được đặt ra từ văn bản	1,0
		Tóm tắt nội dung văn bản để xác định vấn đề trọng tâm mà văn bản đặt ra, đó là: - Vòng xoáy tử thần là hiện tượng tự nhiên xảy ra ở loài kiến lính bị mù. Trong trường hợp bình thường, loài kiến này di chuyển có tổ chức bằng cách nhận diện mùi và bám theo đuôi đồng loại. Tuy nhiên khi một nhóm kiến bị lạc đàn và mất dấu hiệu mùi, chúng bắt đầu nổi nhau di chuyển thành vòng tròn cho đến khi chết vì kiệt sức. - Hiện tượng tự nhiên này gợi ra nhiều bài học cho con người trong cuộc sống: con người nếu <i>đánh mất khả năng tư duy độc lập</i> đi theo đám đông/ đi theo kẻ dẫn đường đã mất phương hướng một cách mù quáng sẽ gánh lấy hậu quả nghiêm trọng; ở vị trí dẫn đường nếu <i>đánh mất phương hướng</i> có thể dẫn dắt tập thể đến chỗ diệt vong...	
b	Lý giải, bàn luận, mở rộng vấn đề	6,0	
	* Vì sao: - Loài kiến là sinh vật có tổ chức xã hội chặt chẽ cũng như con người là một sinh vật bầy đàn, sống không thể tách rời đám đông. Đám đông thường được xem là hiện thân cho lẽ	1,5	

	<p>phải, khuôn mẫu, công lý... có uy lực chi phối con người, khiến con người bị lệ thuộc vào đám đông. Cho nên đi theo đám đông vốn là thuộc tính của con người.</p> <p>- Hệ quả: Tuy nhiên, nếu con người đánh mất khả năng tự tư duy, đi theo đám đông một cách mù quáng sẽ có nguy cơ dẫn đến những hậu quả nghiêm trọng: đánh mất bản thân, trở thành bản sao của người khác, là nô lệ của đám đông và thậm chí phải trả giá bằng cả cuộc đời mình.</p> <p>- Con kiến đi đầu đánh mất phương hướng sẽ dẫn cả đàn kiến đi lạc, tiêu hao sức lực. Con người cũng vậy. Khi đánh mất phương hướng (mù đường) sẽ hao phí sức lực mà không thể tới đích, dễ sa vào vòng luẩn quẩn. Ở vị trí dẫn đầu, tình trạng mù đường có thể khiến một cá nhân dẫn dắt những cá nhân khác đến chỗ diệt vong.</p> <p>- Giải pháp:</p> <p>+ Đứng từ góc nhìn bên ngoài, ta sẽ thấy đàn kiến đang chạy vòng tròn. Nhưng khi ở trong cuộc thì thấy mình vẫn đang tiến về phía trước. Bởi vậy, muốn thoát ra khỏi vòng xoáy tử thần của đám đông mù lòa đòi hỏi con người cần phải có trí tuệ, có tư duy độc lập để nhận ra vòng tròn chết chóc và tự thoát ra tìm lối đi riêng cho mình.</p> <p>+ Vì là sinh vật bầy đàn, con người sống không thể tách rời khỏi đồng loại. Nếu muốn thoát ra để tìm lối đi riêng sẽ rất mạo hiểm. Điều đó đòi hỏi con người phải có bản lĩnh, có lòng can đảm, dám đương đầu với những thách thức mới có thể tìm được đường đi riêng.</p> <p>- Phản biện, mở rộng, nâng cao: Con người hình thành hình thái xã hội vì không thể sống đơn lẻ. Cho nên chúng ta không bao giờ có thể hoàn toàn tuyệt đối tách rời khỏi đám đông. Điều chúng ta cần là một đám đông được dẫn đầu bởi những cá nhân sáng suốt. Vòng xoáy tử thần chỉ xảy ra khi con kiến dẫn đầu bị mất phương hướng và đi vòng quanh thành một vòng tròn không lối thoát. Nhưng con người không phải là những sinh vật vô tri. Chúng ta có thể lựa chọn đi theo đám đông với hy vọng một ngày nào đó đạt được điều mình mong muốn, hoặc thoát ra tìm lối đi riêng và tự chịu trách nhiệm cho mỗi lựa chọn của mình. Chúng ta có thể bình tĩnh, tỉnh táo dừng lại để xem xét cả quá trình, không để mình sa vào vòng luẩn quẩn. Tỉnh táo để nhìn nhận, dám thừa nhận sai lầm, dám sửa sai, thay đổi mới có thể đạt tới cái đích mong muốn.</p>	<p>1,5</p> <p>2,0</p> <p>1,0</p>
	<p>c. Bài học cho bản thân</p> <p>- Ý thức được vai trò của cá nhân và nhận thức được ảnh hưởng của đám đông với cuộc sống của mỗi con người để có lựa chọn sáng suốt.</p> <p>- Phải không ngừng trau dồi tri thức và rèn luyện bản lĩnh, có tư duy độc lập, có chính kiến để làm chủ cuộc đời mình, tránh sa vào vòng xoáy tử thần của đám đông mù lòa nhưng hoàn toàn có thể đi theo một đám đông được dẫn đầu bởi những cá nhân sáng suốt.</p>	1,0
II	<p><i>Thơ cần có hình cho người ta thấy, có ý cho người ta nghĩ và cần có tình để rung động trái tim</i></p>	12,0
	<p>1. Về hình thức và kĩ năng.</p> <p>Có kĩ năng nghị luận về một vấn đề văn học; thể hiện được suy nghĩ, cảm nhận sâu sắc, tinh tế, có năng lực nhận xét, đánh giá một cách chặt chẽ, chính xác; bài làm có bố cục hợp lý; lời văn có hình ảnh, cảm xúc; khuyến khích năng lực sáng tạo...</p>	
	<p>2. Về nội dung.</p>	

	Trên cơ sở hiểu biết về đặc trưng thơ để phân tích, lý giải ý kiến, từ đó biết cách khai thác bài thơ đã cho.	
	<p>1. Làm rõ vấn đề nghị luận</p> <p>a. Giải thích:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Thơ cần có hình:</i> thơ cần có hình ảnh (của thị giác, khứu giác, thính giác, xúc giác, cảm giác) để biểu hiện cảm xúc, tư tưởng của nhà thơ. Đây là phương diện hình thức thơ - <i>Thơ cần có ý, có tình:</i> thơ cần có tư tưởng, cảm xúc. Đây là phương diện nội dung thơ. <p>-> Ý chung: bài thơ cần có sự kết hợp hài hoà giữa hình, ý, tình, giữa hai phương diện nội dung và hình thức.</p> <p>b. Lí giải:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Tại sao thơ cần phải có hình, ý, tình? - Đặc trưng phản ánh của văn chương nói chung và thơ ca nói riêng là phản ánh thông qua hình tượng nghệ thuật. - Thơ thuộc phương thức trữ tình, thiên về biểu hiện thế giới chủ quan của con người với những trạng thái tình cảm và ý nghĩ phức tạp, đa dạng. Không có hình ảnh, thế giới tinh thần ấy không thể biểu hiện cụ thể, nhà thơ không thể truyền dẫn thông điệp một cách ấn tượng đến người đọc.... * Yêu cầu về hình, ý, tình trong thơ: - Hình ảnh phải súc khái quát, chân thật, đa nghĩa, mang dấu ấn văn hoá - Tư tưởng phải tiến bộ, nhân văn hướng con người tới các giá trị: Chân - Thiện - Mĩ... - Cảm xúc trong thơ phải chân thành, mãnh liệt, điển hình -> Nhà thơ phải lựa chọn được những hình ảnh phù hợp để biểu đạt nội dung cảm xúc, tư tưởng một cách tự nhiên, sâu sắc nhất, có sức lay động lớn lao. 	<p>4,0</p> <p>1,0</p> <p>3,0</p> <p>9,0</p>
	2. Làm sáng tỏ ý kiến qua bài thơ Trở lại A Lưới của Nguyễn Khoa Điềm	6,0
	<p>- Hình:</p> <ul style="list-style-type: none"> + Không gian núi rừng, đèo dốc trùng điệp, vừa hiểm trở vừa mênh mông phóng khoáng như đã tồn tại cả nghìn năm. Khung cảnh không gian được cụ thể hóa qua hàng loạt những địa danh mang dấu ấn lịch sử của một vùng đất anh hùng. + Thời gian: có sự đồng hiện và soi chiếu của quá khứ và hiện tại, sự trở về của thời gian quá khứ <i>Năm tháng trôi đi, năm tháng về.</i> + Con người: Em - người dẫn đường, người hát bài hát của những tháng năm quá khứ bằng tâm tình con người hôm nay gọi nhắc Em Cu Tai trên lưng mẹ trong thời kháng chiến, cũng gọi nhắc đến hình tượng Em trong bài thơ xưa đã <i>gửi đến bao người.</i> Ta - người đi kháng chiến, từng gắn bó máu thịt với vùng đất này, sẽ chia mọi gian khổ, vui buồn với con người nơi đây trong những năm tháng chiến tranh, cũng là người trở lại khi tóc không còn xanh, máu vẫn còn nóng trong tim để gặp lại, cảm nhận và suy tư về những gì đã thấy, đã nghe trong cuộc hành trình trở lại đó. <p>- Ý:</p>	<p>2,0</p> <p>2,0</p>

	<p>+ Không gian quá khứ vẫn còn đó, trường tồn, nhưng bóng dáng người xưa thì không gặp lại nữa, cũng không biết có còn hay đã tan vào mây núi điệp trùng.</p> <p>+ Con người hôm nay, chưa từng nếm trải những buồn đau, những mất mát hi sinh trong thời chiến, khó mà cảm hiểu được chiều sâu cảm xúc lắng trong bài thơ, bài hát về <i>cái ngày đau xót đó</i>.</p> <p>+ Những vần thơ ta (nhà thơ, chủ thể trữ tình trong bài thơ) viết về cuộc sống, con người nơi đây đã mang ta đến với bao người, nhưng chính ta lại đánh mất đi mối liên hệ với những gì từng làm nên thơ ta, làm nên con người của ta trong những năm tháng đó.</p> <p>- Tình:</p> <p>+ Ta (nhà thơ, chủ thể trữ tình trong bài thơ) cảm nhận thấm thía sự vênh lệch giữa các thế hệ, để xót xa bởi những gì làm nên một phần đời sống quá khứ của bao người thật khó mà tìm được mối đồng cảm thật sự ở những thế hệ sau.</p> <p>+ Ta (nhà thơ, chủ thể trữ tình trong bài thơ) day dứt bởi sự mất mát những mối liên hệ với quá khứ (cuộc sống, con người từng gắn bó máu thịt, từng tạo nên những rung động nghệ thuật trong tâm hồn nghệ sĩ - người lính kháng chiến thời xưa), day dứt còn bởi những vần thơ thiết tha viết những năm tháng đó từng <i>gửi đến bao người</i> nhưng lại <i>roi trong núi</i>, chưa từng vang lên trước em, trước những con người đã từng là cội nguồn cảm hứng cho ta làm thơ thì <i>Biết có khi nào em đã nghe</i>. Thơ như thế chỉ để cho ta, vì ta, chưa từng thật sự có ý nghĩa gì với em, với nơi này.</p>	2,0
	<p>3. Đánh giá, nâng cao:</p>	2,0
	<p>- Chính hình, ý, tình làm nên sức cuốn hút cho tác phẩm Trở lại A Lưới nói riêng, thơ ca nói chung.</p>	0,5
	<p>- Quan niệm thơ của Chế Lan Viên rất đúng đắn, sâu sắc có ý nghĩa không chỉ với người sáng tác mà với cả người tiếp nhận. Từ <i>thấy</i> đến <i>nghĩ</i> đến <i>rung động</i> là hành trình hình thành của tác phẩm thơ và cũng là hành trình đánh thức người đọc của thi phẩm. Bởi vậy, trong sáng tạo nghệ thuật mỗi nhà thơ phải có thực tài, thực tâm mới làm nên sự sống cho tác phẩm. Độc giả cũng phải mở lòng mình để cảm nhận sâu cái hay, cái đẹp của thi phẩm trên cả hai phương diện nội dung và hình thức nghệ thuật.</p>	1,5
<p>Lưu ý: Có thể chấp nhận cách nhìn nhận vấn đề theo quan điểm riêng và cách trình bày theo hệ thống ý riêng nhưng với điều kiện phải có căn cứ xác đáng và lí lẽ thuyết phục. Khuyến khích những bài viết sáng tạo.</p>		

-----HẾT-----

Người xây dựng đề và soạn thảo hướng dẫn chấm: Nguyễn Thanh Huyền

Người duyệt: Bùi Đình Nhiễu